

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ס"ח-ע"ד | שבת פרשת תרומה | כ"ה בשבט א' באדר תשפ"ה (23 פברואר-1 מרץ 2025)
Seder Nezikin | Masechet Sanhedrin 68-74 | Shabbat Parashat Terumah | 25 Shvat—1 Adar | (February 23-March 1)

הלימוד להצלחת חיילי צה"ל, רפואת הפצועים והשבת כל אחינו לכיתם בכיחון

This learning is dedicated to the success of IDF soldiers, the healing of the injured, and the safe return of all our brothers and sisters to their homes.

אחינו כל בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה
העומדים בין בים ובין ביבשה
המקום ירחם עליהם
ויוציאם מצרה לרוחה
ומאפלה לאורה
ומשעבוד לגאולה
השתא בעגלא ובזמן קריב
ונאמר אמן

*Our brethren, from among the entire Jewish People
who are in distress and captivity,
whether they be on the sea or dry land,
May God have mercy on them,
and bring them from distress to comfort,
and from darkness to light,
and from slavery to redemption,
now, swiftly, and soon.
And let us say: Amen.*

Daf 68: RABBI ELIEZER BEN HYRCANUS

דף ס"ח: רבי אליעזר בן הורקנוס

On this *daf*, the Talmud tells of events that took place as the *Tanna* Rabbi *Eliezer Ben Hyrcanus* was near death. Rabbi *Eliezer* was one of the greatest *Tannaim*. He was Rabbi *Yehoshua's* colleague and Rabbi *Akiva's* teacher. When Rabbi *Eliezer* fell ill and was on his deathbed, the Sages of Israel came to visit and said their goodbyes. One Friday, because of the treatment Rabbi *Eliezer* was receiving for his illness, the members of his household were late in preparing for *Shabbat*. **When Shabbat was about to begin, Rabbi Eliezer's son, Hyrcanus, quickly removed the *tefillin* that were still on the arm and head of his sickly father — since *tefillin* are not donned on Shabbat.** Only after that did his family rush to light the *Shabbat* candles. Rabbi *Eliezer* said to the visiting sages that his family members had acted incorrectly. Rabbi *Eliezer* explained: A person who wears *tefillin* on *Shabbat* does not violate an *issur Torah* (Torah prohibition), rather, the *issur* to have on *tefillin* on *Shabbat* is merely *mi'de'Rabbanan* (rabbinic). However, lighting a fire on *Shabbat* is an *issur d'Oraita* (from the Torah). Therefore, they should have lit the *Shabbat* candles and only afterward, removed the *tefillin*.

רבי אליעזר היה מגדולי התנאים והיה חברו של רבי יהושע ורבו של רבי עקיבא. כשחלה רבי אליעזר ונטה למות, סרו חכמי ישראל לבקרו. היה זה יום שישי ובעקבות הטיפול במחלתו איחרו בני ביתו להתעסק בצורכי שבת. בעת שהשבת עמדה להיכנס עמד הורקנוס, בנו של רבי אליעזר, וחלץ את התפילין שהיו מונחות על זרועו ועל ראשו של אביו החולה, מפני שאין מניחים תפילין בשבת, ורק אחר כך מיהרו בני ביתו להדליק נרות שבת. רבי אליעזר אמר לחכמים שבאו לבקרו, שבני ביתו נהגו שלא כשורה, והוא הסביר ואמר: "מי שמניח תפילין בשבת אינו עובר איסור תורה אלא אסור להניחן מדרבנן בלבד, ואילו להדליק אש בשבת אסור מן התורה, לכן קודם כל היה צריך למחר ולהדליק נרות, ורק אחר כך לחלוץ את התפילין."

Daf 69: A REBELLIOUS SON

דף ס"ט: בן סורר ומורה

The eighth *perek* (chapter) of *Sanhedrin* is called "*ben sorer*" (the rebellious son), as this *perek* deals with the *halachot* pertaining to a *ben sorer u'moreh* (a disobedient and rebellious son). A *ben sorer u'moreh* does not accept authority, will not heed his father's and mother's voices, steals meat and wine and his behavior is altogether sub-standard. The Torah mandates that a *ben sorer u'moreh* be punished harshly — he is sentenced to *mitat beit din* (death penalty). The Talmud notes that the offenses committed by the *ben sorer u'moreh* are not so severe as to warrant execution. Why then should he be killed? It is clear that a person who behaves in an altogether substandard way will continue to morally deteriorate, and in the end, will become a thief and likely kill people. The *Gemara* states: **"A disobedient son is sentenced based on how he will likely end up" — he is liable for the death penalty since he chose a path that ultimately leads to theft and murder.** [*It should be noted, however, that the majority Talmudic opinion is that no rebellious son was ever executed by a Jewish court.]

בן סורר ומורה הוא בן שאינו מקבל מרות, אינו שומע בקול אביו ובקול אמו, גונב בקשר וזין והתנהגותו קלוקלת. התורה קובעת כי יש להעניש בן סורר ומורה בחומרה - הוא מתחייב מיתת בית דין. התלמוד אומר שהעברות שהוא עושה אינן כה חמורות עד שמחמתן יש להתחייב מיתה. אם כן, מדוע הוא נהרג? מהפני שברור שמי שמתנהג בדרך זו, ילך ויתדרדר ולבסוף הוא יהיה שודד ויהרוג אנשים. כך נאמר בגמרא: "בן סורר ומורה נידון על שם סופו" - הוא מתחייב מיתה מפני שהדרך שהוא בחר בה מובילה לבסוף לשוד ורצח.

Daf 70: LAWS REGARDING WINE

דף ע"ז: הלכות יין

On this *daf* we learn several *halachot* pertaining to the consumption of wine. The first *halacha* deals with a *ben sorer u'moreh* (rebellious son) who was accustomed to drinking wine. Another *halacha* addresses the *dinim* (laws) of *Tisha B'Av*: A final *seudah* (meal), or "*seudah mafseket*" (last meal before the fast) is eaten on the afternoon of *Erev Tisha B'Av*, immediately before the fast. During the *seudah mafseket*, one may not drink wine nor eat meat. In addition, one is forbidden to eat two cooked dishes during the pre-fast meal — e.g., one may not eat cooked fish and cooked potatoes. This practice is part of the mourning over the destruction of the *Beit HaMikdash*.

In modern times, there is a custom to refrain from drinking wine and eating meat starting on *Rosh Chodesh Av*. Each person should act according to the *minhag hamakom* (local custom). The Chachamim said: "All who mourn over Jerusalem are guaranteed to eventually rejoice in the future rebuilding of the city."

בדף זה לומדים הלכות אחרות הקשורות ליין. ההלכה הראשונה עוסקת בבן סורר ומורה, שאחד ממנהגיו הוא שתית יין. הלכה נוספת מתייחסת לאחד מדיני תשעה באב: בערב תשעה באב אחר הצהרים אוכלים סעודה אחרונה לפני הצום. סעודה זו מכונה "סעודה מפסקת", מפני שהיא הסעודה שאחריה מפסיקים לאכול. בסעודה המפסקת אין שותים יין, אין אוכלים בשר, ואפילו אין אוכלים שני תבשילים. נוהג זה הינו חלק מן האבלות על חורבן בית המקדש.

בימינו נוהגים שכבר בימים שלפני תשעה באב אין שותים יין ואין אוכלים בשר, כל אחד לפי מנהג מקומו. אמרו חכמים: כל המתאבל על ירושלים, מובטח לו שעתיד הוא לראות בשמחה בעת בנין ירושלים לעתיד לבוא.

Daf 71: AN IDOLATROUS CITY

דף ע"א: עיר הנידחת

An *Ir Hanidachat* is a Jewish city whose residents have begun to practice idol worship. The "*shalal*" (property) in the *Ir HaNidachat*, is to be gathered in the city's main square and burned. As it states in the Torah: "And you shall gather all the contents of the city into the midst of the city's open space and burn it with fire." However, there is a problem: What is to be done with the *mezuzot* at the entrances of the homes? It is undoubtedly prohibited to burn *mezuzot*.

In the Talmud we learn a *chiddush* (new, novel interpretation): Rabbi Eliezer says that if there is one *mezuzah* in the entire city, then the laws of *Ir HaNidachat* may not be applied — since one may not burn any *kitvei kodesh* (holy writings). If that is the case, why did the Torah command burning down the *Ir HaNidachat*, if one could never fulfill these words? Rabbi Elazar claimed that these words were written in the Torah so that one might be rewarded for learning Torah. However, there are some *Tannaim* who disagree. They argue that while it is true that we do not burn *mezuzot*, we do burn the rest of the property. In this view, the existence of *mezuzot* would not prevent treating a city as an *Ir HaNidachat*.

עיר הנידחת היא עיר של יהודים, שתושביה החלו לעבוד עבודה זרה. הדין הוא שאת כל ה"שלל" - הרכוש של עיר הנידחת - אוספים לרחבת העיר ושורפים באש "ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחובה ושרפת באש" אבל ישנה בעיה: מה יעשו במזוזות שבפתחי הבתים, הרי אסור לשרוף מזוזות?

רבי אליעזר אומר שאם כל עיר שיש בה מזוזות אין נוהגים בה דיני עיר הנידחת, מאחר שאי אפשר לשרוף את כתבי הקודש שבה - אם כן, מדוע התורה ציותה לשרוף את עיר הנידחת, אם לעולם אי אפשר יהיה לקיים את הדברים? ענה על כך רבי אלעזר: דברים הללו נכתבו בתורה כדי שיקבלו שכר על לימוד התורה. יש תנאים שחולקים ואומרים: אכן אין שורפים את המזוזות אבל את יתר הרכוש שורפים, ואין מניעה לנהוג בעיר כעיר הנידחת.

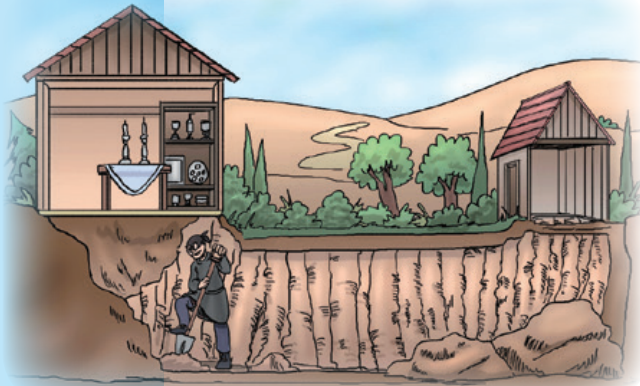

Daf 72: A BURGLAR WHO ENTERS THROUGH A TUNNEL

דף ע"ב: "בא במחותרת"

We have already learned about the established principle of *"Haba l'harogcha, hash'kem l'hargo"* ("If someone comes in to kill you, swiftly kill him first"). This principle is derived from the Torah's legislation concerning the case of a *"Ba bemachteret."* *Ba bemachteret* refers to a thief who digs a tunnel in order to enter a house and rob it. The Torah permits the *Ba'al haBayit* (homeowner) to kill such a thief. If the homeowner attempts to detain the intruder, the thief would be prepared to kill the homeowner. The possibility of this scenario is sufficient foundation to establish the thief's intention to kill the *Ba'al HaBayit*. Therefore, the Torah instructs the *Ba'al HaBayit*: *"Haba l'harogcha, hash'kem l'hargo"* — i.e., it is permissible for one to act first, and kill the thief.

However, if it is clear to the *Ba'al HaBayit* that the thief would never kill him it is forbidden for the *Ba'al HaBayit* to kill the thief. For example, a son who sees his father breaking into his house to steal should not kill his father, as there is no doubt that the father has no intention to kill his son. This is so, because the love of a father for his son is greater than all else.

היכן למדים כלל זה מן התורה "הבא להורגך השכם להורגו"? נאמר בתורה בדינו של "בא במחותרת". בא במחותרת הוא גנב שחותר - חופר, מנהרה כדי להיכנס לבית ולגנוב, והתורה מתיירה לבעל הבית להרוג אותו. הסיבה לכך היא שעל פי התורה בדרך כלל הגנב מתכנן שאם בעל הבית ירגיש בו וינסה לעכב בעדו, הוא יהרוג את בעל הבית. מפני אפשרות זו, די לקבוע שהגנב בא להרוג את בעל הבית. אומרת אפוא התורה לבעל הבית: "הבא להורגך השכם להורגו" - מותר לך להקדים ולהרוג את הגנב.

אולם אם ברור לבעל הבית שהגנב לעולם לא יהרוג אותו, אסור לו להרוג את הגנב. כגון בן שרואה שאביו חותר לביתו לגנוב, לא יהרוג את אביו, כי אין כל ספק שאין לאב כוונה להרוג את בנו, כי אהבת אב לבן חזקה יותר מכל דבר אחר.

Daf 73: "DO NOT STAND IDLY BY"

דף ע"ג: "לא תעמוד על דם רעך"

The Torah cautions every Jew: *"Lo ta'amod ahl dahm reyecha"* ("Do not stand idly by the blood of your fellow.") What is the *kavana* (intended meaning) of this verse? For example, if a person suddenly sees his friend who appears to be in danger — e.g., being assaulted by a group of robbers or getting attacked by a wild beast, or if he sees a person in danger of drowning — it is prohibited to simply stand motionless as (Heaven forbid) the blood of his fellow will likely be spilled. Therefore, it is a person's responsibility to hurry and extend help.

Rambam says this *chiyyuv* (obligation) includes situations other than mortal danger. Even if a danger is merely to the property of a fellow Jew, one is obligated to act and not remain passive. If one sees a fire in a home, one must try to extinguish that fire, or call the Fire Department. If one sees a friend's book lying next to an open window shortly before a rainstorm, one must close the window to prevent the book from being damaged, and so forth. The Torah continues: *"Lo ta'amod ahl dahm reyecha,"* adding *"Ani Hashem"* (I am God) — God who promises reward to one who saves his fellow and who punishes anyone who stands on the side and does not try to help.

התורה מז'הירה: "לא תעמוד על דם רעך". למשל, אם אדם רואה לפתע קבוצת שודדים מתנפלת על חברו והוא בסכנה, או שחיה רעה תוקפת אותו, או שהוא רואה אדם בסכנת טביעה - אסור לעמוד על מקומו סתם, שהרי חלילה דם רעהו עלול להישפך, ולכן עליו למהר להחיש לו עזרה.

הרמב"ם אומר שחייב זה כולל דברים נוספים. לא רק בעת סכנת נפשות אסור לעמוד מן הצד, אלא אפילו אם קימת סכנה שיהודי יאבד את ממונו, חייבים להשתדל להצילו. למשל, אם רואים שרפה בבית של יהודי, חייבים לנסות לכבותה, או להתקשר למכבי האש. הוסיפה התורה בסוף המצוה ואמרה: "לא תעמוד על דם רעך אני ה'" - ה' מבטיח שכר טוב למי שמציל את חברו, והוא יתן עונש למי שעומד מן הצד ואינו מציל.

Daf 74: BE KILLED AND UNDER NO CIRCUMSTANCES TRANSGRESS

דף ע"ד: יהרג ואל יעבור

Despite the fact that **Pikuach Nefesh (preserving a life) outweighs every mitzvah in the entire Torah** — i.e., for the purpose of saving lives, it is permissible to order an ambulance on *Shabbat*, or to permit someone in ill health to eat on *Yom Kippur*, and the like — nevertheless, there are **three severe aveirot (transgressions) regarding which it is said: “Yehareg ve’ahl ya’avor” (“submit to being killed and under no circumstances transgress”)**. [These three *aveirot* are: Murder, Idol Worship and, Forbidden Relations.] Even if someone says to a Jew — “Do one of these *aveirot*, and if you don’t I will kill you” — it is prohibited to agree to doing any of these three *aveirot*. This is generally the law, **however, in a “sha’at ha’sh’mad.” What is “sha’at ha’sh’mad”? (a time of persecution) the law is more expansive.** If a non-Jew instructs a Jew to do an *aveira*, it is because an enemy of Judaism want to rip the Torah away from Jewry. During a *sha’at ha’sh’mad*, if instructed to transgress any *aveira*, a Jew should refuse, even if s/he is killed as a result.

A Jew who fulfills this halacha and gives his/her life, fulfills the greatest *mitzvah* of **“Kiddush Hashem,”** whose reward is great. Over the generations, many of our ancestors and the members of their households performed this *mitzvah* and did not flinch from giving their lives for *Kiddush Hashem* in order not to forsake Judaism. These people are considered **“Kedoshim”** (holy martyrs).

למרות שפיקוח נפש דוחה את כל התורה, ולצורך הצלת נפשות מותר וצריך לעשות הכל, אפילו לעבור עברות, בכל זאת ישנן שלוש עברות חמורות שעליהן נאמר “יהרג ואל יעבור”: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. למשל, אם גוי אומר ליהודי “עשה אחת מן העברות הללו, ולא אהרוג אותך” - אסור להסכים.

כה הדין בדרך כלל, אבל ב"שעת השמד" הדין שונה. מהי "שעת השמד"? כשיש תקופה שנוכרים אומרים ליהודים לעשות עברה, כי הם מתכוונים לעקור מהם את התורה. במקרה כזה אם הם מורים ליהודי לעבור עברה עליו לסרב ואפילו יהרגו אותו. יהודי שקיים הלכה זו ומסר את נפשו, מקיים מצוה גדולה ביותר של "קידוש השם" ושכרו גדול. במשך הדורות, רבים מאבותינו קיימו מצוה זו ולא נרתעו למות על קידוש השם, הם ובני ביתם, ובלבד שלא לעבוד עבודה זרה או להמיר את דתם.

D'VAR TORAH: PARASHAT TERUMAH

דבר תורה: פרשת תרומה

One way to read all the Torah portions that deal with the construction of the Mishkan and its vessels is to see many details that have no apparent connection or principle behind them. However, the another, correct and deeper approach is to understand that behind each detail there is a principle and a purpose from which all the details derive. For example, the dimensions commanded by the Torah in the construction of the Aron teach much about the significance behind this vessel. The Aron is a symbol of the Torah and the covenant between Israel and their Father in Heaven, and its dimensions — the height, length, and width — are all fractional and not whole. These dimensions symbolize that in order to connect with the Torah and the Divine, one must diminish oneself and recognize that one is not the epitome of perfection, and through this humility, one can achieve connection with the Creator, which completes him.

דרך אחת לקרוא את כל הפרשות העוסקות בבניית המשכן וכליו היא לראות פרטים רבים שאין כל קשר ועקרון שעומד מאחוריהם. אולם, הדרך השנייה והנכונה היא זאת שמבינה שמאחורי כל פרט ישנו ענין ועקרון שמתוכו נובעים כל הפרטים. כה, למשל, המדות שמצוה התורה בבניית הארון מלמדות הרבה על המשמעות שעומדת מאחורי כלי זה. הארון הוא הסמל לתורה ולברית שבין ישראל לאביהם שבשמים, וכל מדותיו של הארון - הגובה, האורך והרחב - כולן חצויות ולא שלמות. המדות הללו מסמלות שכדי שהאדם יזכה לחבור לתורה ולקב"ה, עליו למעט את עצמו ולדעת שאיננו כליל השלמות, ומתוך כך יזכה להגיע לדבקות בבורא שיהיא זו שתשלימו.